

VAJDASÁG SZAT NEMZETEI ÉS NEMZETISÉGEI
NYELVÉNEK ÉS ÍRÁSÁNAK EGYENRANGÚSÁGA
MINT AZ ÖNIGAZGATÁSI TÁRSADALMI-POLITIKAI
ÉS GAZDASÁGI ÉLET ÉS MUNKA VALAMENNYI
FOLYAMATÁBA VALÓ EGYENRANGÚ
BEKAPCSOLÓDÁS FELTÉTELE

A nemzetek és nemzetiségek nyelvének és írásának egyenrangúsága többnemzetiségű szocialista öngazgatási közösségünkben a szocialista öngazgatási viszonyok fejlődésének feltételeként, kifejezett osztálykérdésként, a különböző nemzetiségű munkások és anyanyelvük egyenrangúságának, valamint az ember és a polgár egyéni szabadságjogai és jogai gyakorlásának kérdéseként jelentkezik.

Ez a kérdés valamennyi öngazgatási szocialista erő, de különösen a Kommunisták Szövetsége állandó figyelmének tárgya.

Tito elvtárs egy alkalommal a következőket mondta a nyelvről: „Véleményem szerint nemzeteink és nemzetiségeink különböző nyelve és írása olyan értékes kulturális örökség, amelyet ápolni kell, mert lehetővé teszi, hogy a kommunikációs eszközök révén sikerrel megvalósítsuk a szocializmus eszméit, erősítsük a testvériséget és egységet.”

„Nemzet és nemzetközi viszonyok” című munkájában Edvard Kardelj a következőket hangoztatja: „A nyelv nem egyedüli és nem döntő tényezője a nemzet fogalmának, mert a különböző nyelvek már akkor is megvoltak, amikor még nem léteztek nemzetek. Csak a szűk látókörű nacionalista logikával nem egyeztethető össze, hogy a jövőben is létezzenek különböző nyelvek és gazdag kulturális formák, a mai értelemben vett nemzet nélkül. A nemzetek közeledése és összeolvadása tehát nem a nyelvek asszimilációján vagy összeolvadásán át vezet... Az új szocialista Jugoszlávia, illetve ennek uralkodó szocialista erői elvetik a nemzetek, a nyelvek és a kultúrák erőszakos összeolvasztására irányuló törekvéseket. A jelenlegi feltételek közt értelmetlen a nemzetnek mini meghatározott történelmi kategóriának elhalási folyamatát összekapcsolni a nyelvek összeolvadásával. Nem a nyelvek, hanem az emberek fognak egy felsőbb általános emberi közösséggé összeolvadni, s ezt a folyamatot egyáltalán nem zavarja majd a többnyelvűség, annál is inkább, mivel a magasabb általános kultúrában az emberek általában több nyelvet fognak beszélni Nyilvánvaló, hogy a nagy nemzetek nyelve

lesz egyben a nemzetközi nyelv is. De nyilvánvaló az is, hogy a nyelveknek egymásra gyakorolt hatása, amely már ma is fennáll, megnövekszik. Azt a kérdést viszont, hogy ezek a hatások a nyelvek összeolvadásához vezetnek-e vagy sem, nyugodt lélekkel a jövő nemzedékére bízhatjuk.”

Közismert, hogy a nyelvnek szociális ismérvei is vannak. A nyelv az ember egész lelki és szellemi aktivitásának külső verbális kifejezése. A nyelv a különböző társadalmi közösségekbe szerveződött emberek lényeges és elválaszthatatlan jellemzője, Marx szerint „a nyelv magának a gondolkodásnak az eleme, a gondolatok tényleges (életes) kifejezésének az eleme...”

A nyelv és társadalom között kölcsönös viszony van; nincs nyelv társadalom nélkül és társadalom nyelv nélkül. A nyelv a társadalomban a szociális és kulturális élet legkülönbözőbb területein az egymással való érintkezés és az alkotó tevékenység eszköze.

Hogy a nyelv a kulturális és társadalmi életben, a munkások és a dolgozók közötti kapocs, a szocialista együvé tartozás megszilárdításának tényezője lesz-e, vagy pedig ellenkezőleg, megbolygatja szilárd nemzetiségi viszonyainkat, azaz türelmetlenséget és összetűzéseket szít, hogy a nemzeti és nemzetiségi kultúra szabad fejlődésének akadályja lesz-e, az a nyelvi kérdésekhez való hozzáállásunktól függ.

Vajdaság SZAT alkotmánya nemcsak jogot ad az anyanyelv és írás használatára, hanem biztosítja is azt. A nyelv az emberi jogok gyakorlásának előfeltétele, így a Szerb Szocialista Köztársaságban és tartományunkban is. Nálunk senki sem korlátozhatja mások nyelvi szabadságjogait és senki sem élhet vissza e szabadságjogokkal, szétválasztásunk és elkülönítésünk céljából. Éppen ezért a KSZ politikája a nyelvet az integráció és a közösségi szellem tényezőjévé lépteti elő. A nyelv a jövőben is az emberek közötti kapcsolat, a megértés és megbeszélés eszköze lesz, és nyitva áll minden pozitív kulturális hatás előtt.

Társadalmunk érdeke, hogy minden nemzet és nemzetiség történelmi, kulturális és nyelvi értékeit megmentsük és megőrizzük, hogy az élő nyelv gyorsabb fejlődésének, a nyelvi kultúra terjedésének és a nyelvi műveltség szintjének emeléséhez még kedvezőbb feltételeket teremtsünk.

A szocialista öngazgatású társadalmi-gazdasági és politikai viszonyoknak az élet és munka minden területén való kialakításával egyre több anyagi eszköz jut a nemzetek és nemzetiségek nyelve és írása egyenrangúságának további fejlesztésére, ami szocialista együvé tartozásunk megszilárdulása szempontjából igen jelentős.

Az öngazgatási termelési viszonyoknak, a munka anyagi alapjának állandó erősödése kiterjesztette a gazdasági egyenjogúságot, lehetővé tette az életszínvonal emelkedését, továbbá a nevelés és oktatás, a kultúra, az alkotás; a tudományos, a kiadói és a tájékoztató tevékenység terén a nemzeti egyenjogúságot s ezzel nagy eredményeket értünk el a tartományi nemzetek és nemzetiségek egyenrangú nyelvhasználatában is.

Az egyenrangú nyelvhasználat a társadalmi-politikai gyakorlatban,

számos szerv és szervezet munkájában, valamint az ehhez szükséges anyagi káder- és egyéb feltételek megteremtésében is érvényesül. A nemzetiségek nyelvét mind gyakrabban használják az öngazgatási szervek összejövetelén, a dolgozók gyűlésén és a társadalmi-politikai szervezetek munkájában is.

Ezenkívül a JKSZ és az SZKSZ kongresszusai, a VKSZ értekezletei és a VKSZ Tartományi Bizottsága is megtárgyalták az egyenrangú nyelvhasználat kérdéseit. A Vajdasági KSZ Tartományi Bizottsága Elnökségének Végrehajtó Bizottsága pedig elemezte az ezzel kapcsolatos aktivitást is, és megszabta a kommunisták feladatait. A nemzetek és nemzetiségek egyenrangú nyelv- és íráshasználatának valóra váltásából tehát a tartományi szervek és szervezetek, valamint a Kommunisták Szövetsége is kiveszi a részét.

Vajdaság SZAT Képviselőháza az utóbbi időben megkülönböztetett figyelemmel fordult az egyenrangú nyelvhasználat felé. Fontos előfeltétele ez ugyanis minden nemzet és nemzetiség, de a szocialista öngazgatási viszonyok további fejlődésének is.

Vajdaság SZAT Képviselőházának ügyrendje szabályozza a képviselőház és testületei munkájában a nyelvek és írások egyenjogúságának megvalósítását. Ezeket a kérdéseket a Képviselőház más szervezeti aktusai, de különösen a küldöttségek és küldöttek tájékoztatásáról szóló határozat szabályozzák.

A képviselőházban a területi és tanácsuléseken megtárgyalt anyagok szerbhorvát, illetve horvátszerb, magyar, szlovák, román és ruszin nyelven készülnek.

Nagy gonddal készül a tájékoztatás. A Képviselőház kezdeményezésére jelenik meg a Küldöttek Híradója tartományunk nemzetiségeinek nyelvén, a napi vagy egyéb lapok mellékleteként. A Küldöttek Híradója ismerteti a Képviselőház elé kerülő anyagokat és a törvénytervezetek rövidített változatát, külön mellékletként pedig kinyomtatják a törvénytervezetek és a Képviselőház munkaprogramjának teljes szövegét is. Eddig külön mellékletként, (öt nyelven) megjelent már bizonyos számú törvénytervezet és törvénydokumentum.

A tartományi törvények, a záróhatározatok, a deklarációk, a társadalmi terv, a javaslatok és a jogszabályok, sőt más aktusok mind az öt nyelven megjelennek.

A Képviselőház munkájának megfelelően megteremtettük a szimultán fordítást is. A küldöttek felszólalását a többi nemzet és nemzetiség nyelvére is lefordítják.

Vajdaság SZAT Képviselőháza 1978-ban jóváhagyta a tartományi nemzetek és nemzetiségek egyenrangú nyelv- és íráshasználatának előmozdításával kapcsolatos további tevékenység javaslatát is.

Ezen a téren a szakkáderképzés az egyik legfontosabb tennivaló. Vajdaság SZAT Képviselőháza e célból a következőket szorgalmazza: a több nyelvet beszélő szakkadereket valamennyi tartományi szervbe és

szervezetbe be kell tervezni, a képzésük pedig állandó gyakorlattá kell, hogy váljon. Tanulásukat és tanulmányaikat az ösztöndíjazással kell serkenteni. A képviselőházi szervezetben és szervezetekben ide vonatkozó aktusaiban mielőbb meg kell határozni azokat a munkahelyeket, amelyeknél nélkülözhetetlen a nemzetek és nemzetiségek nyelvének ismerete és megfelelő lépéseket tenni e munkahelyek betöltésére.

Vajdaság SZAT Képviselőházának Végrehajtó Tanácsa 1976-ban és 1977-ben négy elemzést tárgyalt meg a tartományi egyenrangú nyelvhasználat tárgy köréből és meghatározta az ezzel kapcsolatos tennivalókat is.

Az alkotmányos rendszer és a szocialista öngazgatás fejlesztésével tartományunk alkotmányjogi fejlődésében, de különösen a saját fejlődéséért és a Szerb SZK és a Föderáció fejlődéséért való kötelezettségei és felelőssége tekintetében minőségi haladás állott be. Vajdaság SZAT alkotmánya következetesen alkalmazza a nemzeteknek és nemzetiségeknek az élet, a munka és az alkotó tevékenység minden területén való teljes egyenjogúságát és szavatolja minden nemzetnek és nemzetiségnek az anyanyelv, a kultúra és a történelmi hagyományok ápolását. A nemzetek és nemzetiségek egyenjogúsága szocialista demokráciánk egész öngazgatási rendszerét áthatja. Ez az egyenjogúság pedig egyik fontos alkotórésze a munkásosztály szerepének az öngazgatású társadalomban.

A küldöttrendszer bevezetésével, amelyben valóra válik a nemzetek és nemzetiségek egyenrangú nyelvhasználat, a munkásosztály még egy fegyvert kapott a közvetlen döntéshozatalért és a társadalmi újratermelés irányításáért folytatott harcában. A küldöttrendszer eddigi fogyatékoságai ellenére is soknemzetiségű közösségünk összetartó tényezőjének és olyan útnak és módszernek bizonyult, amely az egységes érdekek, a szocialista együvé tartozás és valamennyi nemzet és nemzetiség munkásosztálya és dolgozói szolidaritásának alapján tovább fejleszti a nemzeti egyenjogúságot.

A községekben mint alapvető társadalmi-politikai közösségekben a termelőerők fejlődése, a fejlesztéstervezés, a közművesítés, a munkások és dolgozók általános és közös szükségleteinek a kielégítése révén jelentős eredményeket értünk el az egyenjogúság megvalósításában, de különösen az oktatásban és nevelésben, a nemzetek és nemzetiségek egyenrangú nyelvhasználatában és egyebekben. Ezzel azonban még nem elégedhetünk meg. Továbbra is nagy felelősség hárul a községi képviselőtestületi és igazságszolgáltatási szervezetben, a bankokban, az egészségügyi szervezetekben, a kereskedelemben és a közlekedésben dolgozó kommunistákra a többnyelvű érintkezés törvényes kötelezettségeinek valóra váltásáért.

A nyelvi egyenrangúságról szóló alkotmányos elveket a községi statútumok, a társultmunka-szervezeti, a helyi közösségi és az érdekközösségi alapszabályok is részletesen taglalják. Közismert, hogy tartományunk meghozta A nemzetek és nemzetiségek nyelve és írása egyenrangúságá-

nak meghatározott szervezetekben, szervezetekben és közösségekben való biztosítása módjáról szóló törvényt. Az alkotmányos és törvényes rendelkezések alkalmazásával kapcsolatban pedig a nyelvek és írások egyenrangúságát a küldöttek képviselő-testületei határozatai és ügyrendje, száma, a társultmunka-szervezet általános aktusa, a dolgozók és a polgárok egyéb öngazgatási szervezeteinek aktusai, valamint a társadalmi-politikai szervezetek, a polgárok társadalmi szervezeteinek és egyesületeinek dokumentumai is szabályozzák.

Tartományunkban a többnyelvű helységnevek és más topográfiai fogalmak hiánya, illetve gyakorlati és a politikai álláspontok jogi megfogalmazásának hiánya ugyancsak fékezi az egyenrangú nyelvhasználat kibontakozását. Ezért meg kell sürgetni a helység- és személynevekről szóló, előkészületben lévő törvény hatályba lépését. Ezzel kapcsolatban jelentős aktivitás folyik a Szocialista Szövetségben is.

Az öngazgatási és társadalmi-politikai gyakorlatban már jó ideje hiányát érezzük a nemzetek és nemzetiségek nyelvén készült terminológia szakszótárnak. Több évi előkészület után konkrét akció indult, hogy a JK SZ jubileuma alkalmából megjelenjen négy, mintegy 6 ezer szakkifejezést tartalmazó kétnyelvű szótár.

A KSZ és tartományunk szocialista erői a következőkért szállnak síkra: az oktatásnak és nevelésnek az egységes osztályalapon való továbbbi szocialista és öngazgatási átalakításáért, a nemzetek és nemzetiségek nyelvén való oktatás és nevelés feltételeinek kiszélesítéséért, a nemzetek és nemzetiségek egyenrangú nyelvhasználatáért a fiatalok és felnőttek nevelésében és oktatásában, a környezeti nyelv elsajátításáért, az anyanyelv ápolásáért, valamint a tan- és kézikönyveknek öt nyelven való megjelentetéséért. A nemzetek és nemzetiségek nyelvén való tanulás feltételeinek biztosítása a felelős társadalmi tényezőknél, de mindenekelőtt a kommunáknak mint alapvető társadalmi-politikai közösségnek, állandó gondja kell, hogy legyen.

A napközi otthonokban és az óvodákban, különösen pedig az iskolára való előkészítő tagozatokon állandóan bővül a több nyelven folyó nevelő munka és a gyermekek száma is növekszik. A kétnyelvű iskoláskor előtti munkával felőlelt gyermekek számával azonban nem lehetünk elégedettek.

Az általános oktatás és nevelés valamennyi gyermek számára biztosítva van a nemzetek és nemzetiségek nyelvén.

Az egységes tanterveknek és órarendeknek a középfokú oktatás két osztályába való bevezetésével az utóbbi három évben tartományunkban 21-gyel gyarapodott azon helységek száma, amelyekben egységes oktatás folyik. Ez lehetővé tette, hogy a kevésbé fejlett községekből is nagyobb számú fiatal folytassa tanulmányait, egyben pedig kibővült a nemzetiségi nyelveken való oktatás alapja is. Az általános oktatásban tehát teljes egészében jó eredményeket értünk el az egyenrangú nyelvhasználat terén.

A középfokú, a főiskolai és felsőfokú szakirányú oktatásban, amint az a középfokú szakirányú oktatás első éve utáni elemzésekből kitűnik, a nemzetiségek nyelvén tovább tanulók száma bizonyos mértékben csökkent. Ezeket a kérdéseket a Szocialista Szövetség szakosztályai fogják meg tárgyalni. A mai tanácskozás tehát hasznos gyakorlati tanáccsal szolgálhat az oktatás és nevelés ez irányú problémáinak megoldásában, hogy a közeljövőben (körültekintő programozással és tervezéssel) minél jobb eredmények szülessenek.

A nemzeti egyenjogúság és együvé tartozás megvalósításához jelentősen hozzájárul a környezeti nyelv tanulása is. Ma Vajdaság általános és középiskoláiban több mint 40 ezer nemzetiségi tanuló tanulja önkéntesen a szerbhorvát nyelvet és több mint 20 ezer szerb, horvát és crnagora-i nemzetiségű tanuló tanulja a nemzetiségek nyelvét. Társadalmi-politikai akcióval mindenesetre tovább kell serkenteni és tökéletesíteni a környezeti nyelv tanulását. Az itt elhangzott előadásokból kitűnik, hogy a környezeti nyelv tanítása igen felületes, mert a tanulók nyolc évi folyamatos tanulás után sem képesek kifejezni magukat a környezeti nyelven.

Mivel az iskoláskor előtti intézményekben 26%-kal megnövekedett a gyermekek száma, s mivel a környezeti nyelvet a középfokú szakirányú oktatásban is tanítják, így a környezeti nyelvet már mintegy 80 ezer diák tanulja. Ezért e tanácskozás tapasztalatai alapján tovább kell szorgalmazni a környezeti nyelv tanítását, illetve a társadalmi és szakmai elvárások közötti aránytalanság kiküszöbölését.

A kiadói és fordítói tevékenység hozzájárult a nemzetek és nemzetiségek irodalmi, művészeti és kulturális tevékenységének a megismeréséhez és összefonódásához. A marxista irodalomból egyre több mű jelenik meg. A nemzetiségek nyelvén folyó kiadói tevékenység nyitott a jugoszláv irodalmak felé és ezek alkotórésze, ugyanakkor azonban felaprózott és hiányzik belőle az öngazgatási kapcsolat.

Figyelemre méltó a műfordítás is. Egyre több irodalmi művet fordítanak le a nemzetiségek nyelvéről szerbhorvátra, valamint az egyik nemzetiségi nyelvről a másikra. A jugoszláv írók alkotásainak átültetését és megjelentetését valamennyi nemzetiségi nyelvű kiadó vállalat következetesen végzi. Megnövekedett a nemzetek és nemzetiségek nyelvén megjelent könyvek száma is. Az összes nemzetek, de különösen a vajdasági nemzetiségi nyelveken megjelenő könyvek intenzívebb beszerzése mellett azonban tovább kell társadalmasítani a könyvtárak munkáját és a több-nemzetiségű környezethez idomítani.

A tartományi tájékoztatási eszközök fejlett hálózata, a napi- és hetilapok, az ifjúsági lapok és folyóiratok, a gyermeklapok, az irodalmi és társadalomtudományi folyóiratok, valamint az ötnyelvű rádió és televízió igen magas fokon biztosítják a nyilvánosságnak a nemzetek és nemzetiségek nyelvén való tájékoztatását. Az egyes községi és községközi lapokban azonban igen lassan jut érvényre a többnyelvűség. Ezek-

ben az esetekben — s ezt nem szabad elhallgatni — mindenekelőtt felelőtlen viszonyulásról, nem pedig káderhiányról van szó.

Hatalmas lépést tettünk a küldöttrendszeren belüli tájékoztatási rendszer kiépítésében és működésében is, a nemzetek és nemzetiségek nyelvén. A községekben is egyre többet tesznek a küldöttségek és küldöttek tájékoztatásáért, jóllehet ezek még csak csigalépések. Itt jegyezzük meg, hogy mielőbb javítani kell a tájékoztatók fordításának minőségén is. A társultmunka-szervezetek többségében nem szentelnek kellő figyelmet a nemzetek és nemzetiségek nyelvén való tájékoztatásnak. A nagyobb szervezetek túlnyomó többségében a kiadványok csak szerbhorvát nyelven jelennek meg, jóllehet e szervezetekben jelentős számban dolgoznak nemzetiségiek is.

A nemzetek és nemzetiségek nyelvének és írásának egyenjogú használata Vajdaság SZAT polgárai alapvető jogainak alkotó része. Ezt a jogot az alkotmány és A nemzetek és nemzetiségek nyelve és írása egyenrangúságának meghatározott szervekben, szervezetekben és közösségekben való biztosítása módjáról szóló törvény is szabályozza. Húsznál több olyan törvényt hoztunk, amelyek konkrétan szabályozzák az egyenrangú nyelvhasználatot. A nyelvek és írások egyenrangúsága integrális részként beépült a társadalmi viszonyokba, az öngazgatási döntéshozatal folyamatába, a hatalom gyakorlásába és általában a kulturális és a közéletbe.

Még mindig akadnak azonban esetek, hogy nem tisztelik az egyenrangú nyelvhasználatot. Nagy a különbség az alkotmányba, a törvényekben, a statútumokban és az általános aktusokban foglalt lehetőségek és a gyakorlat között. Egyes helyeken még mindig a törvényes szabályozásra, vagy pedig az összetett szervezetekben az öngazgatási általános aktusok összehangolására várnak. A káderekről, a szervezésről és az anyagi eszközökről lévén szó, azonnal problémák merülnek fel a meghatározott irányelvek tiszteletben tartása körül. Jóllehet nyílt szembeszegülésre még nem akadt példa az egyenrangú nyelvhasználattal kapcsolatban, az egyes szervekben, szervezetekben és közszolgálatokban azonban rendszerint eltúlozzák a nehézségeket, mert úgymond, túl sokba kerül az egyenrangú nyelvhasználat, továbbá azzal igazolják magukat, hogy „a nemzetiségek nem kívánják és nem követelik a saját nyelvükön való eljárást” vagy hogy „jobban feltalálják magukat a szerbhorvát nyelvű eljárásban”. Ezekről a jelenségekről akkor is szó eshet, ha a jogi szabályozás jól van megoldva, de megvalósításához nincs kellő szívósság és szervezett munka, bár az objektív lehetőségek ezt megengednék, mivel az elfogadott szabályok további valóra váltásához megvannak a kedvező társadalmi, politikai és anyagi feltételek. Kétségtelen, hogy ebben a magatartásban az egyenrangú nyelvhasználat politikájával szembeni ellenállás nyilatkozik meg, sőt a nacionalizmus is fellelhető.

*

A tanácskozás elemzéseiből kitűnt problémák orvoslása szempontjából továbbra is a kommunisták ezzel kapcsolatos kötelezettségeire hivatkozunk.

A KSZ álláspontjaival összhangban továbbra is küzdeni kell hazánk valamennyi nemzetének és nemzetiségének egyenrangú nyelvhasználatáért a küldöttségi testületek, a közigazgatási és más állami szervek, az öngazgatási szervezetek és közösségek munkájában, minden szinten, valamint a polgár azon jogáért, hogy szabadon használhassa nyelvét alkotmányos jogai gyakorlásában és kötelességei teljesítésében. Mindez pedig szükségessé teszi az egyenrangú nyelvhasználat anyagi és társadalmi feltételeinek további javítását.

Minden községben rendszeresen és bírálón fel kell mérni: a szabad és sokoldalú gazdasági, oktatási, kulturális és egyéb fejlődésre való jog gyakorlását szolgáló akciók szervezését és végrehajtását; az egyenjogú foglalkoztatás, iskolázás és nyelvhasználat feltételeinek megteremtését, valamint minden nemzet és nemzetiség nemzeti sajátosságainak a tiszteletben tartását. A helyi közösségekben, a társultmunka-alapszervezeteiben és a munkaszervezetekben, különösen pedig a kereskedelem, közlekedésben, a biztosítóintézetekben, a közigazgatásban, az igazságügyi szervezetekben, az oktatásban, az egészségügyben, a bankokban és a többi jelentős társadalmi szervezetben, valamint az elmaradott vidékeken tovább kell javítani az egyenrangú nyelvhasználat következetes valóra váltásának feltételeit.

A társadalmi-politikai szervezetekben, a tagság, a dolgozók és a polgárok tájékoztatásával kapcsolatban, továbbra is küzdeni kell az egyenrangú nyelvhasználat következetes alkalmazásáért.

A többnyelvű káderek képzése és a műszaki felkészülés mellett fokozni kell az anyagi és egyéb feltételek megteremtéséért vállalt felelősséget is. A képviselő-testületek, a társadalmi-politikai közösségek, az öngazgatási érdekközösségek és a társultmunka-szervezetek fordítószolgálatainak a jobb és színvonalasabb munkára kell törekedniük. Ezeket a szolgálatokat egyébként mindenütt meg kell alakítani, hogy a községben és a községek között, a megfelelő intézmények és a lehetőségek ésszerű kihasználásával fejlesszük az együttműködést. A mai tanácskozás anyagában konkrét javaslatok is vannak e szolgálatok jobb és hatékonyabb munkájának megszervezésére.

Az egyenletes fejlődés a sajtótól, a rádiótól és a televíziótól is színvonalasabb, eszmei-politikailag angazsáltabb írásokat és műsorokat követel, nemzeteink és nemzetiségeink valamennyi nyelvén. Mindenütt biztosítani kell a nemzetek és nemzetiségek nyelvén megjelenő helyi és regionális tájékoztatást, valamint a lapok, a közlönyök és a tájékoztatás egyéb formáinak fejlődését és társadalmisítását.

Az oktatásügyben, abból a célból, hogy valamennyi nemzet és nemzetiség az anyanyelvén tanulhasson és elsajátítsa a környezeti nyelvet, fo-

kozottabb ütemben javítani kell az anyagi, a káder-, a szervezeti, a program- és egyéb feltételeket.

Az egyenrangú nyelvhasználat valóságunk része, lényeges előfeltétele a nemzetek és nemzetiségek egyenrangú bekapcsolódásának a társadalmi-politikai élet valamennyi folyamatába. Állhatatosan küzdenünk kell azért, hogy a társult munkában gyökeret verjen a tudat: A nemzetek és nemzetiségek nyelvének és írásának egyenrangúsága az öngazgatásban való közvetlen és aktív részvétel alapja. E tekintetben az elért eredmények ellenére távolról sincsenek kiaknázva a lehetőségek. Ezekre a kérdésekre tehát minduntalan vissza-visszatérünk, mert szoros összefüggésben állnak azokkal az új viszonyokkal, amelyek az öngazgatás és a szocialista öngazgatású demokrácia dinamikus fejlődéséből erednek.

Az egyenrangú nyelvhasználat érdekében tehát, kezdve a társult munkásoktól és öngazgatási szervektől a társultmunka-szervezetek társadalmi-politikai szervezetéig kitartó munkára, szocialista öngazgatású társadalmunk valamennyi szervezett tényezőjének, továbbá a községek és a tartomány, valamint a megfelelő tudományos és szakintézmények állandó és konkrét kiállítására van szükség.

Az egyenrangú nyelvhasználat gyakorlati megvalósításával kapcsolatban az élet és a munka minden terén bőven van még tennivaló.

Tanácskozásunk célja, hogy bírálóan felmérje tartományunkban az egyenrangú nyelvhasználat eddigi eredményeit és fogyatékoságait, s hogy a KSZ álláspontjai, az alkotmány és az ide vonatkozó törvényrendelkezések végrehajtása érdekében útmutatást javasoljon.